СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ
Факултет „Производствен и търговски бизнес“
Катедра „Аграрна икономика“

МЕЖДУНАРОДНА
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА
КОНФЕРЕНЦИЯ

СЪСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМИ ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО И РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО

Свищов, 4 октомври 2019 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 35 години от създаването на катедра „Аграрна икономика“ и е част от научните форуми, отбелязващи 83 годишнината на Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2019

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

Почетен председател:
Доц. д-р Иван Марчевски – Ректор на Стопанска академия „Д. А. Ценов“ - Свищов
Председател:
Доц. д-р Марина Николова – Ръководител катедра „Аграрна икономика“
Членове:
Доц. д-р Маруся Линкова
Доц. д-р Виолета Блажева
Доц. д-р Наталия Неделчева
Гл. ас. д-р Радка Ненова
Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева
Гл. ас. д-р Илияна Кръстева
Ас. д-р Пламен Петров
Докторант Боряна Георгиева

МЕЖДУНАРОДЕН РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:
Проф. д-р ик. н. Сергей Горлов (Русия)
Членове:
Проф. д-р ик. н. Сергей Охрименко (Молдова)
Проф. д-р ик. н. Антонина Ряховская (Русия)
Проф. д-р Маджди Осман (Египет)
Проф. д-р Нидал Шабан (Ирак)
Проф. д-р Dragan Petrovic (Сърбия)
Проф. д-р Sonja Jovanovic (Сърбия)
Доц. д-р Йоана Панагорец (Румъния)
Доц. д-р Марина Николова (България)
Доц. д-р Маруся Линкова (България)
Доц. д-р Bahodirjon Nosirov (Узбекистан)
Доц. д-р Ziyoydin Israilov (Узбекистан)

Научен секретар:
Доц. д-р Маруся Линкова
Технически секретар – Мария Чонова

Публикуваните материали са рецензирани. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете.

ISBN 978-954-23-1762-3

СЪДЪРЖАНИЕ

Доц. д-р Марина Николова, Доц. д-р Маруся Линкова
ТРИДЕСЕТ И ПЕТ ГОДИНИ КАТЕДРА
“АГРАРНА ИКОНОМИКА”.....7

Организация и управление на инвестициите и иновациите в агросектора

Профессор, доктор экономических наук Ряховская Антонина Николаевна
СЕЛЬСКОЕ ХОЗЯЙСТВО РОССИИ: ВОЗМОЖНОСТИ
ДЛЯ ОПЕРЕЖАЮЩЕГО РАЗВИТИЯ.....25

Doctor of Science, Professor Sergei Mihajlovic Gorlov, Gorshenin Alexander Yuryevich, Assistant professor, Syromyatnikov Denis Aleksandrovich
МЕТОДОЛОГИЯ АНАЛИЗА ПРОБЛЕМ УПРАВЛЕНИЯ
РАЗВИТИЕМ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА 40

Dr. Abduaziz Abduvasikov, Dr. Bahodirjon Nosirov
THE EVOLUTION OF AGRICULTURAL MARKETS
OF UZBEKISTAN 48

Доц. д-р Гена Велковска
ЕКОЛОГИЧНАТА ОЦЕНКА И ОЦЕНКАТА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ
ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА В КОНТЕКСТА
НА СТРОИТЕЛСТВОТО ВЪРХУ ЗЕМЕДЕЛСКИ ТЕРИТОРИИ.....56

Доц. д-р Искра Маринова Пантелеева
НАУЧНА И ИНОВАЦИОННА ПОЛИТИКА – НЯКОИ
СЪЩНОСТНИ АСПЕКТИ.....63

Доц. д-р Виолета Блажева
КРИЗИТЕ В АГРАРНИЯ СЕКТОР 70

Гл. ас. д-р Радка Ненова
ПРИЛОЖЕНИЕ НА ИНОВАЦИИ В СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО
ОТ ЧЕТВЪРТО ПОКОЛЕНИЕ 76

Гл. ас. д-р Елица Лазарова
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПРИЛАГАНЕ ТЕОРИЯТА
НА ОГРАНИЧЕНИЯТА В АГРОБИЗНЕСА 82

Гл. ас. д-р Явор Станев
СЕЛСКОТО И ГОРСКОТО СТОПАНСТВО
В КРАЙДУНАВСКИЯ РЕГИОН 91

Гл. ас. д-р Милен Динков
ИНОВАЦИИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА КОНКУРЕНТНО
И ПРИОБЩАВАЩО ЗЕМЕДЕЛИЕ 97

Доктор по икономика Михаил Билев
ПРОБЛЕМИ И ВЪЗМОЖНОСИ ЗА РАЗВИТИЕ НА
ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КООПЕРАЦИИ В БЪЛГАРИЯ 105

Докторант Валери Велковски
ПАРЦЕЛАРНИТЕ ПЛАНОВЕ И ТЯХНАТА РОЛЯ
В АГРОУСТРОЙСТВЕНИТЕ МЕРОПРИЯТИЯ 114

Студент Веселин Иванов
СЪСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМИ ПРИ РАЗВИТИЕТО
НА ФАМИЛНОТО ЗЕМЕДЕЛСКО СТОПАНСТВО 123

Предприемачески инициативи и възможности за диверсификация в агробизнеса

Доц. д-р Теодора Филипова
СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА НЕОБХОДИМИТЕ ТЪРГОВСКИ
КОМПЕТЕНЦИИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЖЕНСКО
ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО В ИТАЛИЯ И БЪЛГАРИЯ 133

Доц. д-р Христо Сирашки
ТВОРЧЕСТВОТО В ИНОВАЦИОННАТА ДЕЙНОСТ 139

Доц. д-р Галина Тодорова
СЕЛСКОСТОПАНСКАТА АВИАЦИЯ-АКТИВЕН ПОМОЩНИК ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО В РЕГИОН ПЛЕВЕН 145

Гл. ас. д-р Илияна Кръстева
ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ПАЗАРА НА РАПИЦА 152

Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева
ДОХОДИТЕ - НЕОБХОДИМОСТ НА СЕЛСКОСТОПАНСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЕ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКА УСТОЙЧИВОСТ 158

Гл. ас. д-р Любка Илиева
ИЗСЛЕДВАНЕ ЗНАЧЕНИЕТО НА ТУРИЗМА ЗА РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 163

Гл. ас. д-р Венцислав Перков
СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА НЕОБХОДИМИТЕ ЛОГИСТИЧНИ КОМПЕТЕНЦИИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЖЕНСКО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО В ИТАЛИЯ И БЪЛГАРИЯ 170

Ас. д-р Любомира Тодорова
РЕЛАЦИЯ МЕЖДУ ЛОЗОВИТЕ НАСЪЖДЕНИЯ, ВИНОПРОИЗВОДСТВОТО И ВИНЕНИЯ ТУРИЗЪМ 176

Ас. д-р Павлин Павлов
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА АЛТЕРНАТИВЕН ТУРИЗЪМ В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 182

Финансово-счетоводни аспекти и социално застрахователна защита в селското стопанство

Проф. д-р Андрей Захариев, д-р по ик. Ивайло Маринов
БЪЛГАРИЯ И РУМЪНИЯ ПО ПЪТЯ НА РАСТЕЖА И КОНВЕРГЕНЦИЯТА – СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ И ОЦЕНКА 191

Проф. д-р Атанас Атанасов
ЗЕМЕДЕЛСКИЯТ СЧЕТОВОДЕН ОТЧЕТ КАТО НЕОБХОДИМА БАЗА ОТ ДАННИ ЗА ЦЕЛИТЕ НА СИСТЕМАТА ЗА ЗЕМЕДЕЛСКА СЧЕТОВОДНА ИНФОРМАЦИЯ 200

Доц. д-р Иванка Димитрова, д-р Диана Янкова
СПЕЦИФИЧНИ ОСОБЕНОСТИ ПРИ КАЛКУЛИРАНЕТО И ОЦЕНКАТА НА ЗЕМЕДЕЛСКАТА ПРОДУКЦИЯ 208

Доц. д-р Галя Иванова-Кузманова
ПРОБЛЕМИ ПРИ СЧЕТОВОДНОТО ОТЧИТАНЕ НА КВОТИ ЗА ЕМИСИИ НА ПАРНИКОВИ ГАЗОВЕ.....216

Доц. д-р Диана Крумова
ВЪПРОСИ НА КОМПЮТЪРНОТО СЧЕТОВОДСТВО В СЕЛСКОСТОПАНСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ 222

Доц. д-р Венцислав Вечев
ОСОБЕНОСТИ ПРИ ОЦЕНЯВАНЕТО НА ПРЕДОСТАВЕНИТЕ ОБЕЗПЕЧЕНИЯ ОТ ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ПРОИЗВОДИТЕЛИ В БАНКИТЕ.....228

Ас. д-р Пламен Петров
РОЛЯТА НА АГРАРНИЯ СЕКТОР В СИСТЕМАТА НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА.....235

Докторант Станислав Шишманов
ПЛАТЕЖНО ПОСРЕДНИЧЕСТВО НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ ПРИ УРЕЖДАНЕ НА ВЗАИМООТНОШЕНИЯТА МЕЖДУ ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ПРОИЗВОДИТЕЛИ И ДЪРЖАВНИЯ И ОБЩИНСКИТЕ БЮДЖЕТИ.....241

Маркетинг, дистрибуция и търговия със селскостопански продукти

Доц. д-р Пенка Горанова
РЕКЛАМНА КАМПАНИЯ НА ФИРМА “ЖИТАРА” ООД.....251

Доц. д-р Марина Николова
СЪСТОЯНИЕ НА ПАЗАРА НА ЗЕМЕДЕЛСКИ ЗЕМИ
В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ 261

Доц. д-р Симеонка Петрова
ВЛИЯНИЕ НА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯТА НА АГРАРНОТО
ПРОИЗВОДСТВО ВЪРХУ АСОРТИМЕНТНОТО
ПРЕДЛАГАНЕ 273

Доц. д-р Петранка Мидова
ПАЗАРЪТ НА СЛЪНЧОГЛЕДОВО ОЛИО – АНАЛИЗИ
И ПЕРСПЕКТИВИ.....281

Доц. д-р Маргарита Шопова
СТАТИСТИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА РЕГИОНАЛНИТЕ РАЗЛИЧИЯ
НА ИЗПОЛЗВАНАТА ЗЕМЕДЕЛСКА ПЛОЩ.....289

Доц. д-р Красимира Славева
СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ ВЪВ ВЪНШНАТА ТЪРГОВИЯ
НА БЪЛГАРИЯ СЪС СЕЛСКОСТОПАНСКИ СТОКИ 296

Доц. д-р Любомир Любенов
СЕГМЕНТИРАНЕ ПАЗАРИТЕ НА ПЧЕЛЕН МЕД
В ОБЛАСТ РУСЕ.....304

Гл. ас. д-р Галя Георгиева
ВИДОВО МНОГООБРАЗИЕ НА БИОПРОДУКТИТЕ
В ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО 309

Доктор по икономика Георги Димитров
ПРИЛОЖЕНИЕ НА МЕТОДИТЕ ЗА БИЗНЕС ПРОГНОЗИРАНЕ
В АГРАРНИЯ СЕКТОР.....317

Докторант Александър Ангелов
УПРАВЛЕНИЕ НА ЗАПАСИТЕ ОТ ДОСТАВЧИЦИТЕ
ВЪВ ВЕРИГИТЕ НА ДОСТАВКА В СЕЛСКОТО
СТОПАНСТВО 330

Студент Надежда Беновска
ХАРАКТЕРИСТИКА НА ХИБРИДЕН СОРТ ЦАРЕВИЦА
КНЕЖА 509. НОВИТЕ ТЕХНОЛОГИИ ПРОМЕНЯТ
ИКОНОМИКАТА 336

Информационни технологии в селското стопанство

Проф. д.ик.н Сергей Охрименко, доц. д-р Агоп Саркисян,
докторант Сергей Пянковский
ИНФОРМАЦИОННО ОСИГУРЯВАНЕ НА ПРОЦЕСИТЕ
ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ИЗВЪНРЕДНИ СИТУАЦИИ 347

Доц. д-р Светослав Илийчовски
АНАЛИЗ НА ДИГИТАЛНИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ НА ЖЕНИТЕ
ПРЕДПРИЕМАЧИ В БЪЛГАРИЯ И АНГЛИЯ 354

Антоний Богданов
ИТ АВТОМАТИЗАЦИЯ В ЗЕМЕДЕЛИЕТО.....360

Екологизация и устойчиво развитие на селското стопанство

Prof. DSc. Shaban Nidal, Dr. Erika Andenna Dr. Kadhum Eman,
Dr. Luay Tailah
AGRONOMISTS JOB DON'T REDUCE NATURAL RESOURCES
TO MEET TODAY'S NEEDS WITHOUT COMPROMISING
THE NEEDS OF FUTURE GENERATION.....369

Доц. д-р Минка Анастасова – Чопева
РАВНИЩЕ НА СОЦИАЛНАТА УСТОЙЧИВОСТ
В СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО 378

Доц. д-р Тихомир Личев
ДЕМОГРАФСКИЯТ ВЗРИВ“ И ГЛОБАЛНИТЕ КЛИМАТИЧНИ
ПРОМЕНИ.....386

Албена Симеонова, Пепо Петров
БИОЛОГИЧНОТО ЗЕМЕДЕЛИЕ В БЪЛГАРИЯ - СЪЩНОСТ
И ПРОБЛЕМИ. САНКЦИИ, ДОБРИ ПРАКТИКИ
И ИНОВАЦИИ.....392

Гл. ас. д-р Емил Николов
ИНТЕГРИРАНЕ НА КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА
ОТГОВОРНОСТ В ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КООПЕРАЦИИ.....403

Гл. ас. д-р Иван Маринов
УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО
В БЪЛГАРИЯ ЧРЕЗ ИМПЛЕМЕНТИРАНЕ
НА КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ 410

Гл. ас. д-р Десислава Алексиева
ИНТЕРЕСИ В УПРВЛЕНИЕТО.....417

Гл. ас. д-р Елена Йорданова
ЕКОЛОГИЧНА ОТГОВОРНОСТ И УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ 423

Докторант Валерия Николаева
ИНТЕЛИГЕНТНО ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА
ПРОИЗВОДСТВО НА КАРТОФИ.....428

Магистър Галина Мирчева
БАЛАНС МЕЖДУ ПРИРОДО-ЕФЕКТИВНО И МОДЕРНО-
ТРАДИЦИОННО СТОПАНСТВО
(по примера на смесено животновъдно-растениевъдно стопанство
в с. Петърница, общ. Долни Дъбник, обл. Плевен) 437

Студент Анета Врайкова
БИОРАЗНООБРАЗИЕТО И ПРЕХОДА КЪМ ПО-ЕКОЛОГИЧНА
ИКОНОМИКА 444

Студенти Радой Йосифов и Анета Врайкова
АНАЛИЗ НА ПРЕДЛАГАНИТЕ БИОПРОДУКТИ
В ХРАНИТЕЛНА ВЕРИГА БИЛЛА БЪЛГАРИЯ 450

Правни, исторически и социално-културни бариери на общата селскостопанска политика в Европейския съюз

PhD. Associate Professor Panagoreț Ioana, PhD. Associate Professor Panagoreț Dragoș, PhD. Lecturer Panagoreț Andreea
FOOD SAFETY POLICIES AND STRATEGIES IN ROMANIA 461

К.э.н., старший преподаватель Елена Сергеевна Шараг
ВЛИЯНИЕ ГЛОБАЛИЗАЦИИ НА РАЗВИТИЯ
АГРОСЕКТОРА УКРАИНЫ 472

Доц. д-р Маруся Линкова
ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ИМПЕРАТИВИ И ФЛУКТУАЦИИ
В РАЗВИТИЕТО НА АГРОБИЗНЕСА 478

Доц. д-р Ирена Емилова
ЗА СОЦИАЛНАТА РОЛЯ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КООПЕРАЦИИ..486

Доц. д-р Николай Марков, доц. д-р Светослава Стойчева
НЕРАГЛАМЕНТИРАНИЯ ТРУД – СОЦИАЛЕН ДЪМПИНГ
В ЖИВОТНОВЪДСТВОТО.....491

Гл. ас. д-р Надежда Цветкова
ПРЕЗДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ДЕЙНОСТТА
НА ЗЕМЕДЕЛСКИЯ ПРОИЗВОДИТЕЛ-ПЧЕЛАР 502

Мирослав Маринов
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ
КООПЕРАЦИИ В УСЛОВИЯТА НА ЗАСИЛЕНА
КОНКУРЕНЦИЯ.....507

Доктор Георги Ангелов
ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО И ВЪЗДЕЙСТВИЕТО
НА ПОДХОДА ЛИДЕР ВЪРХУ МЕСТНОТО РАЗВИТИЕ
ЗА ПЪРВИЯ ПРОГРАМЕН ПЕРИОД НА ПРСР (2007-2013).....513

Докторант Боряна Георгиева
ОСНОВНИ АСПЕКТИ И ПРОБЛЕМИ ПРИ ДЕФИНИРАНЕ
НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ В БЪЛГАРИЯ.....522

Докторант Росен Коцев
НЯКОИ ХАРАКТЕРИСТИКИ И ПРОБЛЕМИ НА СЕЛСКИТЕ
РАЙОНИ В КОНТЕКСТА НА АГРАРНИЯ СЕКТОР
В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ 529

Докторант Елена Ташкова
ДЕЙНОСТИ В РЕГИОНА НА ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД/
ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ НА ДФ „ЗЕМЕДЕЛИЕ“ –
БЛАГОЕВГРАД 540

Докторант Цветан Марков
АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА ОБЕКТИТЕ НА
ИНДУСТРИАЛНА СОБСТВЕНОСТ В БЪЛГАРИЯ 548

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА
КОНФЕРЕНЦИЯ

**СЪСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМИ ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО
И РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО**

Свищов, 4 октомври 2019 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 35 години от създаването на катедра „Аграрна икономика“ и е част от научните форуми, отбелязващи 83 годишнината на Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов

ISBN 978-954-23-1762-3

Издателство и печат: Академично издателство „Ценов”
Свищов, ул. Градево № 24

ТВОРЧЕСТВОТО В ИНОВАЦИОННАТА ДЕЙНОСТ

Доц. д-р Христо Сирашки
Стопанска академия „Д. А. Ценов“ Свищов

Резюме: *Иновационната дейност най-често е насочена към формиране на съответното конкурентно предимство: ниски разходи; уникалност на продукта или по-добро обслужване на отделна целева област от отрасъла. Може да се приеме, че иновационната дейност е свързана с творчеството, с идеята за иновация. Разгледани са някои аспекти на творчеството, като важен фактор за успеха на иновациите.*

Ключови думи*: иновация, творчество, мислене, иновационна дейност.*

Творчеството в иновационната дейност зависи до голяма степен от влиянието на множество условия. По тази причина според някои автори (Пандева & Иванов, 1983, стр. 59-61) предписването на универсален стимулатор на творчеството, който би имал еднакъв успех при различните иновации, е невъзможно. В зависимост от конкретните условия и комбинация от фактори, в стопанската практика се използват множество подходи, методи и средства за създаване и стимулиране на творческите способности на участниците в иновационния процес. Тяхното прилагане е насочено към максимално и ефективно използване на потенциала на участниците, на преките и косвени връзки и зависимости творчеството и главните параметри на иновационната дейност.

Творческо мислене се налага винаги когато трябва да се анализира проблемна ситуация, а също и да се разработват варианти за решаване на проблема. Творческият начин на мислене при решаване на проблемите е една от най- характерните черти на стратегическото мислене. Ориентирано към сложни, специални и нестандартни задачи, творческото мислене може да ни даде отговор на въпроса дали е подходящо да се продължи работата по даден проект или новите познания предоставят възможност за използване на друг по-ефективен път за промяна. Евристичното начало подтиква към нови мисли, идеи и поведение, насочено към уважение на мнението на членовете на екипа. Творчеството спомага за обобщаване на информацията, да се влага

в нея нов смисъл, да се откриват нови тенденции, да се начертават нови вектори на развитие. (Димитров, 1993, стр. 13)

По важни резултати, които се постигат благодарение на творчеството:

1. Повишаване на вероятността за успешно реализиране на иновацията вземане на решение за разработване на иновационния проекти неговото практическо реализиране често са разделени от интервал, по време на който настъпват изменения в поведението и изискванията на външната среда. Необходима е навременна, оперативна и гъвкава реакция на органите, управляващи протичането на иновационния процес. Посочва се, че от друга страна повишената вътрешна динамика на иновационната дейност се характеризира с неочаквано възникване на нови, нерешавани до този момент проблеми. Именно успешното решаване на възникващите трудности в много от случаите изисква творческо умение и дръзновение, способност за действие в нетрадиционна среда. От тази гледна точка творчеството е необходим елемент на управленско въздействие, насочено към преодоляване на организационните рискове при иновацията.

2. Повишаване на техническата и технологична гъвкавост на иновационния процес. Творчеството оказва силно влияние върху оригиналността, степента на техническо съвършенство, естетическите показатели, съответствието с изискванията на потребителите и други качествени параметри на иновационния продукт. В този смисъл влиянието му се проявява в няколко насоки:

✓ Оперативно отстраняване на някои недостатъци и грешки, допуснати в етапите на научните изследвания и проектните дейности. Откриването на проблемите в разработките и своевременното им отстраняване в голяма част от случаите се извършва от персонала, който осъществява внедряването и опитното производство, поради което е необходимо той да има креативни способности, компетентен, но и бързо да решава възникналите проблеми.

✓ Усъвършенстване на иновационната среда чрез съпътстващи иновации, тъй като при внедряването на основното нововъведение, често се налага да се направят нововъведения по технологичната и организационна верига. Практиката показва, че възникването на необходимост от подобни иновации не винаги може да се предвиди.

✓ Непрекъснато повишаване на техническите, икономическите, организационни и други параметри на иновацията за продукта след пускането му в продажба. Това е свързано с внасяне понякога на

незначителни от принципна гледна точка подобрения, които са доста ефективни частични подобрения.

3. Повишаване на икономическите резултати от реализирането на иновациите. Колкото по-силни са творческите елементи в иновационната дейност, толкова по-висок е и реализираният ефект. Творческите решения не са само спътници на процеса по появяване на нов продукт. те влияят и на неговата ефективност. (Пандева & Иванов, 1983, стр. 59-61)

Твърди се, че ролята на творчеството в иновационната дейност не се ограничава в един единствен иновационен цикъл. Култивирането на висока творческа активност на всички категории персонал, участващи в реализирането на иновациите, често води към повишаване на вероятността за възникване на идеи, представляващи импулс за следващи иновации.

Във връзка с това, някои автори потвърждават становището, че иновационният процес се базира на поредица от дейности, всяка от които трябва да допринася за превръщането на идеите в реалност, т.е иновация. За целта обаче, трябва да се диагностицира вътрешната и външната структура на фирмите. Това се прави с оглед да се идентифицират технико-технологичните и/или стопански процеси, които са обект на потенциални иновации. (Стоянов, 2009, стр. 57)

Мисленето е част от творчеството. Съществуват множество разновидности на мисленето, които може да се свържат с работата по иновационните проекти и творчеството. (Димитров, 1993, стр. 13)

• мислене във варианти - препоръчително е разработването на няколко варианта на иновационни проекти, поради голямата степен на несигурност в протичането на бъдещите процеси. Проектите зависят от избраната стратегия на фирмата, но както е известно има необходимост винаги да се вземат решения в повече варианти, отговарящи на множество и възможни ситуации, за които има вероятност да настъпят. Възможно е даден проблем да се реши по различни начини в зависимост от времето за което се отнасят предвидените промени. Практиката показва, че вариантността може да осигури готовност за овладяване на всяка проблемна ситуация които навярно ще настъпи в бъдеще, а също предполага гъвкавост на поведението.

• комплексно мислене – характерно за него е дефинирането на проблемите и тяхното решаване да се извърши многостранно. Целта е да се определят всички микро и макро-зависимости. Комплексността, погледът от всички ъгли осигурява на проектното иновативно мислене възможност да вникне в дълбочината на проблемите, да се усети какво

точно трябва да се промени и как да стане това. Именно успехът на иновацията зависи от правилното възприемане на ситуацията, тъй като "фирми неуспели своевременно да оценят, че промяната в отделни фактори води до необратими промени в цялостната среда на дейността им." (Кинг & Клиланд, 1982, стр. 22) Комплексният начин на мислене е труден за екипа, но не и невъзможен, освен това изисква голям обем интердисциплинарни познания, но пренебрегването му може да доведе до последствия, чието отстраняване е възможно с помощта на значителни загуби на ресурси и време.

• синтез на точно и интуитивно мислене. Тук става дума за интуиция в смисъла на творческо въображение, основана на солидни знания от обективната действителност, а също и на научна преценка за възможните насоки на развитието на фирмата и обкръжаващата среда. Интуитивното начало на проектното мислене на екипа и точността в разработването на целите на проектите са необходима комбинация при управлението на иновационни проекти.

• мислене във времето - динамичният поглед върху проблемите в бъдещето е може би ключът към успеха на иновациите. Идеята е да се осъществи промяната тогава, когато ще има най-голям ефект.

• концентриране на мисълта върху главната точка. Това е опит да се съсредоточат усилията върху ключовите проблеми. Тази характеристика може да се нарече умение за "точна стрелба" и използването и от екипа на проекта ще концентрира усилията върху главния проблем, който трябва да е цел на иновационния проект.

• рисковото мислене също можем да присъединим към инструментариума на творчеството, тъй като рискът е постоянен спътник на дейностите ориентирани към бъдещето – такава е и иновационната дейност. Рискът трябва да бъде обмислен от гледна точка на това, какви положителни или отрицателни резултати ще донесе за фирмата мисълта за риска е първата крачка към неговото преодоляване. При рисковото мислене върху базата за прогнозите за бъдещето, е необходимо изготвянето на варианти за поведение, които да намалят до минимум опасните рискови ситуации свързани с осъществяването на проектите.

В много от отраслите на съвременната икономика е необходимо все повече *иновационното мислене* да се насочва към бизнес-дейности свързани с опазване и съхраняване на природната среда. Вниманието на правителствата и инвеститорите трябва да се фокусира върху стопанската стойност, която биоразнообразието осигурява за социалното и икономическото развитие на всяка една държава поотделно, както и

за всички държави взети заедно. В този случай дори частичното остойностяване на ползите от опазването на биоразнообразието би било полезно, за да си дадем сметка за значението му за националните икономики и бюджетни средства (Николова, 2015). В много от проектите, свързани с иновации се предвиждат дейности свързани с „разбирането за необходимостта от ограничаване на интензивното използване на природните ресурси“, които „заемат приоритетно място в плановете и стратегиите за развитие на местната икономика“ (Николова М. , 2015). Водени от тенденцията за усъвършенстване на иновационния процес и в частност на иновационното мислене което е необходимо на участниците в екипа при определяне на целите на иновационните проекти, не можем да пренебрегнем и някои гледни точки на стратегическото мислене. Предимствата, които се предлагат от гледните точки на *стратегическото мислене* са следните:

- „Групиране на клиентите на максимално количество отделни категории;
- Преценяване на всички възможни начини по които клиентите реагират на фирмата;
- Оценка на всички незадоволени изисквания на клиентите;
- Стремеж за разгадаване на бъдещите изисквания на клиентите или внушаване на такива;
- Подробен анализ на подхода на конкурентите към пазара;
- Търсене на неовладяни от конкурентите области, а също и преценка на възможността за завладяването им;
- Предвиждане на реакцията на конкурентите при определени действия на фирмата;
- Безпристрастна оценка на силните и слаби страни на фирмата, а също и търсенето на нови;
- Насочване вниманието към шансовете, които могат да се използват най-добре и внимание за опасностите породени от слабите страни.” (Каменов, 1998, стр. 271-272)

Прави впечатление, че гледните точки на стратегическото мислене са насочени главно към задоволяване на изискванията на клиентите, стратегическия бизнес и запазване на предимството пред конкуренцията. В условията на конкурентна икономическа среда фирмите ще трябва да сменят често произвежданите продукти и да подобряват услугите, да използват нови авангардни технологии, да се разширяват. В крайна сметка това са някои от основните цели и задачи поставени пред иновациите.

Литература

Димитров, Д. (1993). *Стратегическо управление на фирмата.* София: УИ "Стопанство".

Каменов, К. (1998). *Мениджмънт.* В. Търново: Абагар.

Кинг, У., & Клиланд, Д. (1982). *Стратегическое планирование и хозяйственая политика.* Москва: Прогрес.

Николова, М. (2015). Върху необходимостта от остойностяване на екосистемните ползи. *Бизнес управление, бр. 2*, 93.

Николова, М. (2015). Върху необходимостта от остойностяване на екосистемните ползи. *Бизнес управление, бр. 2*, 81.

Пандева, М., & Иванов, Н. (1983). *Иновацията* . София: Техника.

Стоянов, И. (2009). *Високотехнологичните предприятия в съвременната икономика.* София: Изд. "Изток-Запад".